

НАУКОВА ХРОНІКА

УДК 378.4(477-25)КНУ:930.1:001.89''2016/2018''

<http://doi.org/10.17721/2524-048X.2019.13.249-270>

Андрій Мартинов

доктор історичних наук, професор,
Інститут історії України НАН;

Олег Машевський

доктор історичних наук, професор,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка;

Євген Хан

кандидат історичних наук,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

НАУКОВІ ЗДОБУТКИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ЧАСТИНИ ІСТОРИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ КНУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА (2016-2018 рр.)

Анотація. У статті розглянуто наукову роботу науково-дослідної частини історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка протягом виконання наукової теми «Україна в загальноєвропейських історичних процесах: пошуки цивілізаційного вибору» у 2016-2018 рр.

Під час роботи над науковою темою було на основі широкої джерельної бази та новітніх наукових досліджень проаналізовано концепції цивілізаційного розвитку Європи та визначено особливості цивілізаційної приналежності українських земель в різні історичні періоди. У загальному історичному процесі виокремлено вирішальні для подальшого цивілізаційного розвитку українських земель моменти, було розкрито політичне, в тому числі ідеологічне, підґрунтя

українського цивілізаційного вибору. Визначено ключові чинники соціального й економічного розвою українських земель в різні періоди, проаналізовано соціальну та економічну специфіку українського простору, визначено історичні чинники його структурування, досліджено наслідки перебування у складі різних державних утворень, з'ясовано роль і місце українців у соціально-економічному розвитку різних країн Європи. Визначено вплив країн Заходу на сучасні трансформаційні процеси і перспективи європейської інтеграції України. З'ясовано роль та місце української культури в сучасній Європі, простежено її еволюцію під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників. Проаналізовано вплив української культури на суспільний розвиток країн Європи, зокрема держав, до складу яких входили українські землі. Вивчено культурну взаємодію народів та етнічних груп, які населяли українські землі, досліджено релігійну складову суспільних трансформацій. Окреслено ментальні, культурні та релігійні особливості людей з окремих регіонів, з'ясовано можливі принципи та методи зміцнення української політичної нації та побудови громадянського суспільства.

Висвітлено основні наукові заходи, які були проведені науково-дослідною частиною історичного факультету в межах роботи над науковою темою, зокрема міжнародні конференції, науково-практичні семінари, круглі столи, панельні дискусії, експертні обговорення.

Ключові слова: цивілізаційний вибір, історичний факультет, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Європейський Союз, Болонська система.

Протягом 2016-2018 рр. науково-дослідна частина історичного факультету працювала над науковою темою «Україна в загальноєвропейських історичних процесах: пошуки цивілізаційного вибору» (керівник теми доктор історичних наук, професор О. П. Машевський), розробляючи актуальну та багатопланову проблематику розвитку історії української держави та суспільства. Наукова тема «Україна в загальноєвропейських історичних

процесах: пошуки цивілізаційного вибору» була покликана обґрунтувати цивілізаційний вибір України у різні епохи, показати, на підставі комплексного використання широкої документальної бази, вітчизняних та зарубіжних надбань, політичні соціально-економічні, культурні чинники такого вибору.

Об'єктом дослідження було окреслено Україну як територію і державу, що формувалась протягом тривалого історичного періоду. Предметом дослідження була участь України в загальноєвропейських історичних процесах, що зумовлювали її цивілізаційний вибір. Відтак метою наукової роботи в рамках пропонованої теми став аналіз особливостей цивілізаційного розвитку України в контексті дослідження її ролі та місця в загальноєвропейських історичних процесах.

У рамках дослідження також необхідною стала й певна інтеграція оновлених форм і напрямів пізнання: феноменологічної історії, критицизму, критичного раціоналізму, структуралістського конструктивізму, теорії структурації, цивілізаційного аналізу тощо. Звичайно, поряд з інноваційними підходами автори застосовували в своїй роботі й класичні методи досліджень, а саме – порівняльний, узагальнення, аналогії, аналізу і синтезу, дедукції та індукції, класифікації та систематизації.

У рамках виконання теми НДР у низці наукових праць співробітників НДЧ було виконано низку конкретних дослідницьких завдань, а саме:

– визначено та обґрунтовано теоретико-методологічні основи роботи, сформульовано понятійно-категоріальний апарат дослідження, розкрито сутність таких ключових термінів як «Україна», «Європа», «загальноєвропейські історичні процеси», «цивілізація», «цивілізаційний вибір» тощо;

– опрацьовано існуючі в науковій літературі концепції розвитку Європи та особливості цивілізаційної приналежності українських земель у різні історичні періоди;

– проаналізовано соціальну та економічну специфіку українського простору, визначено історичні чинники його структурування, розкрито наслідки перебування у складі різних державних утворень;

– з'ясовано роль і місце українців у соціально-економічному розвитку країн Європи;

– у загально-історичному процесі виокремлено вирішальні моменти для подальшого цивілізаційного розвитку українських земель;

– досліджено безпосередній та опосередкований вплив політики керівництва різних країн та досвіду міжетнічної комунікації на суспільну свідомість та повсякденне життя населення українських земель;

– розкрито зрушення в українській культурі під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників;

– визначено значущість релігійної складової в суспільних трансформаціях на українських землях, проведено аналогії з відповідними процесами в інших країнах Європи.

Досить широким є коло емпіричних матеріалів, опрацьованих авторським колективом в рамках реалізації наукової розвідки. Особливий інтерес становлять розглянуті в ході виконання поставлених завдань в рамках розкриття проблематики наукової теми, автентичні документи, що висвітлюють становище та розвиток греко-католицької церкви на українських землях у ХХ ст., опорні матеріали роботи установ Європейського Союзу в галузі освітньо-наукової співпраці з Україною на початку ХХІ ст. та українське законодавство щодо європейських освітніх процесів та ін.

Загалом, доцільно відзначити, що обґрунтування ролі та місця української держави в загальноєвропейських політичних, економічних та культурних процесах належить до принципових завдань сучасних досліджень в сфері української історичної науки. Перед виконавцями теми стояли завдання здійснити широкий спектр досліджень в царині політичних, соціально-економічних, культурних і релігійних чинників цивілізаційного розвитку України, обґрунтувати перспективи європейської інтеграції з метою

подальшого використання цих напрацювань під час формування та реалізації інформаційної політики та відстоювання геополітичних інтересів нашої держави з історичної точки зору тощо. Важливими завданнями в ході трирічної роботи також стали дослідження, узагальнення та систематизація вивчення особливостей євроінтеграційного процесу України, її зусиль стосовно підвищення безпеки держави та популяризації євроінтеграційної політики поміж населення. Розгляд та впорядкування знань щодо політичних, соціально-економічних, культурних і релігійних факторів у європейському виборі України відтак знайшли своє відображення як в індивідуальних наукових розвідках учасників роботи над науковою темою, так і в трирічному колективному проекті, що покликаний належним чином структурувати результати дослідження та спільній монографічній праці, присвяченій місцю та ролі України в культурному та політичному просторі Європи.

Важливість представлених результатів пояснюється очевидною потребою в виокремленні та аналізі політичних, соціально-економічних, культурних і релігійних чинників цивілізаційного розвитку України. Суттєвої уваги заслуговують положення та висновки, що стосуються систематизації особливостей євроінтеграційного процесу нашої держави.

Спираючись на сформований понятійно-категоріальний апарат, широку джерельну базу та новітні наукові дослідження, було проаналізовано концепції цивілізаційного розвитку Європи та визначено особливості цивілізаційної приналежності українських земель в різні історичні періоди.

У загальному історичному процесі було виокремлено вирішальні для подальшого цивілізаційного розвитку українських земель моменти, розкрито політичне, в тому числі ідеологічне, підґрунтя українського цивілізаційного вибору (зокрема, на прикладах історії взаємовідносин між українським народом та народами Центральної та Східної Європи в епоху середньовіччя та нової історії, в рамках становлення греко-католицької церкви України тощо).

Під час з'ясування деталей цивілізаційного розвитку українських земель в загальноєвропейському просторі було визначено ключові чинники їх

соціального й економічного розвитку в різні історичні періоди, проаналізовано соціальну та економічну специфіку українського простору, а також розкрито історичні чинники його структурування. Крім того, авторський колектив зміг дослідити наслідки перебування у складі різних державних утворень та прослідкувати роль і місце українців у соціально-економічному розвитку різних країн Європи.

У результаті аналізу суспільно-економічного підґрунтя європейської інтеграції України було розкрито історичне походження відповідних сучасних трансформацій в Україні та обґрунтовані передумови подальшого шляху в напрямку європейського вибору нашої держави.

У ході опрацювання проблематики культурної спадщини України та її місця в загальному європейському історичному надбанні було вивчено, яке значення надається збереженню історичних та археологічних пам'яток в різних країнах Європи, проаналізовано досвід їх музеєфікації та порівняно з діяльністю в Україні.

З'ясовуючи роль та місце української культури в сучасній Європі, автори простежили її еволюцію під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників, а також проаналізовано вплив української культури на суспільний розвиток країн Європи, зокрема держав, до складу яких входили українські землі.

У рамках дослідження сучасного становища України на політичній карті Європи особливу увагу було приділено впливові російської агресії проти України та суспільним, політичним й військово-стратегічним реакціям європейської спільноти на останні події в регіоні. Було розкрито тезу про стратегічну пріоритетність колективної безпеки та співпраці України з державами-членами ЄС та НАТО для відвернення загрози миру й безпеці на європейському континенті.

Керівник НДЧ історичного факультету 2016-2018 рр. проф. Олег Машевський, в межах роботи над темою, опублікував комплекс праць присвячених історії української дипломатії періоду Української Революції 1917-1921 рр. Зокрема було зроблено наголос на відстоюванні відродженою

українською незалежною державою свого місця на міжнародній арені, пошуку союзників, лавіруванні між антагоністичними військово-політичними блоками в період Першої світової війни, намаганні зайняти гідне місце в європейському цивілізаційному просторі на протипагу російському імперському євразійському простору [17]. О.Машевським було окремо приділено увагу важливому для України чорноморському чиннику у зовнішній політиці великих держав у ХХ ст., зокрема підходам США щодо цього питання [14; 16]. Складну міжнародну ситуацію напередодні Другої світової війни та причини розгортання цього конфлікту було розглянуто у статті О. Машевського та Т. Ткачука [20]. Сучасним євроінтеграційним процесам та ролі й місцю у них Турецької Республіки свою наукову працю присвятили О. Машевський та А. Бойко [6]. Значення культурної дипломатії у розвитку конструктивних відносин між державами та народами, зокрема відповідні зусилля Британської Ради, проаналізував О. Машевський у статті опублікованій у фаховому електронному науковому журналі «Європейські історичні студії» [11]. Крім того, співробітниками НДЧ історичного факультету було підготовано низку рецензій на наукові видання з тематики європейських міжнародних відносин, євроінтеграційних процесів, зовнішньої політики [13; 15].

Комплекс публікацій співробітника науково-дослідної частини історичного факультету, кандидата історичних наук Євгена Хана безпосередньо присвячений інтеграції України у європейський простір вищої освіти як складовій її цивілізаційного вибору [36] впливу на цей процес співпраці нашої держави з Європейським Союзом [35] значенню академічної мобільності, передусім студентських обмінів [33; 38] ролі болонського процесу у наближенні української освіти до європейських стандартів [39]. Важливою складовою наукової роботи Є. Хана був детальний аналіз нормативно-правової бази, яка робить можливим участь України у формуванні єдиного європейського освітнього простору [32; 40]. Окремо Є. Хан провів порівняльну характеристику реформ в освіті за європейськими стандартами в Україні та Російській Федерації, зробивши висновок про цілковиту невдачу цих

перетворень у РФ та успішне їх просування в нашій державі [38]. Крім того, важливою працею Є. Хана для розкриття теми НДЧ є стаття опублікована разом з проф. Андрієм Мартиновим про політику США щодо Європейського Союзу, зокрема стосовно трансатлантичної угоди про свободу торгівлі та інвестицій [34].

У наукових працях професора С.П.Стельмаха та на наукових заходах ним організованих головна увага зверталася на питання глобальної та транснаціональної історії, а також проблеми націоналізму, ксенофобії та толерантності у Східній Європі [30; 31]. Кандидат історичних наук Т. Ю. Пшеничний зосередився передусім на дослідженні діяльності греко-католицької церкви та ролі Ватикану у її легалізації [28; 29]. Старший науковий співробітник НДЧ М. Б. Парахіна розглянула геополітичні наслідки розпаду СРСР, зокрема його економічні аспекти [27]. Кандидат історичних наук Н. Б. Ніколаєва звернула увагу на репресії сталінського режиму викладачів Київського державного університету та проблему їхньої реабілітації [26]. Кандидат історичних наук Г. І. Мінгазутдінова проаналізувала сучасні безпекові проблеми в Європі в контексті анексії Російською Федерацією українського Криму та агресії Москви проти нашої держави на Донбасі [25]. Крім того, ця дослідниця розглянула сучасні відносини нашої держави з її найближчими сусідами, зокрема Болгарією та Румунією [23; 24]. У контексті впливу міжнародних проблем на Близькому та Середньому Сході на світову політику також розглянуто підходи США в тибетського та іранського питання [21; 22]. Кандидат історичних наук С. А. Ковбасюк звернула увагу передусім на європейський контекст українського мистецтва [9; 10]. Кандидат історичних наук А. П. Коваль у своїх статтях звернув увагу на античні витoki європейських цивілізаційних цінностей [8], а також досвід розгортання та сприйняття суспільством масштабних військових конфліктів у стародавні часи [7].

З метою створення можливостей для презентації, апробації вищезгаданих власних досліджень, а також обговорення актуальних наукових проблем,

пов'язаних з цією тематикою, провідними українськими та зарубіжними вченими, науково-дослідною частиною історичного факультету було проведено протягом 2016-2018 рр. низку міжнародних наукових конференцій, науково-практичних семінарів, круглих столів, експертних обговорень.

27 березня 2018 р. зусиллями НДЧ історичного факультету на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка було проведено міжнародну науково-практичну конференцію «Європейські інтеграційні процеси у ХХІ столітті: ключові тенденції, основні виклики та нові можливості» у співпраці з національним Еразмус+ офісом в Україні та програмою «Європейський парламент до Кампусу» під егідою проекту Жана Моне. Конференція була покликана сприяти консолідації національних інтелектуальних ресурсів у сфері європейських студій та поширенню досліджень із європейської інтеграції серед академічної спільноти України та ширшого загалу. Її метою стало висвітлення академічного доробку українських та іноземних вчених у сфері дослідження різних аспектів об'єднувальних процесів на європейському континенті упродовж останніх десятиліть. У якості одного з головних висновків, який стосується науково-аналітичної сторони конференції, то більшість учасників конференції зійшлися на думці, що закріплення та розвиток дружніх відносин з ЄС та євроінтеграція України й надалі матимуть багаторівневий та продуктивний характер, особливо враховуючи сучасне становище України на міжнародній арені та беручи до уваги її роль в сучасних європейських інтеграційних процесах [19].

Важливим етапом діяльності НДЧ історичного факультету було зокрема проведення у 2018 р. двох міжнародних наукових семінарів – «Національні ідеології і практики в імперських «периферіях» Східної Європи в транснаціональному вимірі» (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 29 листопада 2018 р.) та «Націоналізм, ксенофобія і толерантність у Східній Європі: витоки, ідеологія, соціальна структура» (Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 16 жовтня 2018 року) [30; 31].

Важливе значення у дослідженні та викладанні історії, політичного, економічного, соціального розвитку Сполучених Штатів Америки їх вплив на європейську політику, цивілізаційний вибір України має проведення наукових конференцій, семінарів, експертних обговорень. Флагманом у цій діяльності традиційно є Київський національний університет імені Тараса Шевченка, який зокрема зусиллями НДЧ протягом 2016 – 2017 рр. успішно провів дві міжнародні наукові конференції присвячені проблемам американістики. 17-18 березня. 2016 р. було проведено міжнародну наукову конференцію «Україна і США: досвід та перспективи співпраці» (присвячена пам'яті професора Б. М. Гончара) на базі КНУ імені Тараса Шевченка, історичного факультету. 23 листопада 2017 р., на історичному факультеті КНУ імені Тараса Шевченка із залученням до організації колективу науково-дослідної частини відбулася вже Друга міжнародна наукова конференція «Україна і США: досвід та перспективи співпраці (присвячена 25-річчю встановлення дипломатичних відносин)». Було окреслено помітні досягнення факультету і, зокрема, кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн в розвитку української американістики. Науковці, політики, дипломати висловлювали сподівання на збереження та еволюцію американсько-української співпраці в сфері міжнародної політики та політики безпеки, було розглянуто основні завдання, що постають перед Україною у взаєминах зі Сполученими Штатами [18].

Крім того було проведено низку науково-практичних семінарів, зокрема «Президентські вибори в США 2016: наслідки для України та світу» (КНУ імені Тараса Шевченка, історичний факультет, 8 грудня 2016 р.) та «Проблеми дослідження та викладання міждисциплінарних напрямів: європейські студії та американістика» (КНУ імені Тараса Шевченка, історичний факультет, 7 травня 2017 р.). Організатори семінару: кафедра нової та новітньої історії зарубіжних країн, науково-дослідна частина історичного факультету, громадська організація «Українська асоціація американістики». Керівник НДЧ історичного факультету, завідувач кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн професор Олег Машевський у своєму виступі наголосив на тому, що на

історичному факультеті вже два роки як відкрито освітню програму «Американістика та європейські студії». Конкурс абітурієнтів неї є одним з найвищих в українських університетах. Поряд з освітньою складовою вищезгаданого напрямку на факультеті, передусім кафедрі нової та новітньої історії зарубіжних країн, в науково-дослідній частині, активно розвиваються дослідження історії країн Америки та Західної Європи ХХ – ХХІ ст. У 2016 р. на базі кафедри та за активної участі НДЧ було засновано фаховий науковий журнал «Американська історія та політика» (друковане видання).

Професор О. Машевський (голова редколегії) презентував цей науковий журнал. Ідея створення журналу належала громадській організації «Українська асоціація американістики», колективу кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн, НДЧ історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка де за останні півстоліття склалась потужна школа американістів-міжнародників. Редакційна колегія прагне до того щоб започатковане видання змогло надати можливість оприлюднення результатів наукового пошуку представникам всіх частин нашої країни і зарубіжним колегам. Нове видання гуртує наукове середовище довкола проблематики американської історії і політики, є дискусійним майданчиком, де виробляються пропозиції щодо стратегії українсько- американських відносин [13].

Зважаючи на все зростаючий вплив Китайської Народної Республіки у світовій політиці, східноєвропейському регіоні, стрімкий розвиток китайсько-українських відносин, НДЧ історичного факультету активно долучилося до організації та проведення Десятої міжнародної наукової конференції «Китайська цивілізація: традиції та сучасність» (КНУ імені Тараса Шевченка, історичний факультет, 22 вересня 2016 р.). У ньому взяли участь провідні дослідники історії та сучасності Китаю, фахівці міжнародники, дипломати з України, КНР та інших країн.

Підводячи підсумок доцільно констатувати, що комплекс наукових праць за темою «Україна в загальноєвропейських історичних процесах: пошуки цивілізаційного вибору» підготованих НДЧ історичного факультету протягом

2016-2018 років становить собою ґрунтовне, цілісне та завершене дослідження, яке має високий ступінь актуальності, наукової новизни, вагоме науково-теоретичне та практичне значення. Матеріали, опубліковані в процесі розробки означеної проблематики, свідчать про плідну роботу авторського колективу з дослідження наукової теми та розкривають пропоновану специфіку української історії з різних позицій.

Список використаних джерел і літератури:

1. Барабой М., Машевський О. Причини та передумови Квебекських «великодніх бунтів» на тлі мобілізаційної кризи в Канаді в роки Першої світової війни / М. Барабой, О. Машевський // Американська історія та політика: науковий журнал. – 2018. – № 4. – С. 244-253.

2. Барабой М., Машевський О. Історія становлення системи медичного страхування США та медична реформа Б. Обама / М. Барабой, О. Машевський // Американська історія та політика: науковий журнал. – 2017. – № 3. – С. 181-188.

3. Барабой М., Машевський О. Англо-канадська історіографія генези франко-канадського націоналізму / М. Барабой, О. Машевський // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2017. – № 6. – С. 191-209.

4. Барабой М., Машевський О. Витоки франко-канадського націоналізму (XVIII – перша третина ХХ ст.) / М. Барабой, О. Машевський // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. – 2016. – Вип. 130. – С. 35-38.

5. Барабой М., Машевський О. Квебекське національне питання в роки Другої світової війни / М. Барабой, О. Машевський // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. – 2017. – 1 (132). – С. 28-34.

6. Бойко А., Машевський О. Вплив європейської інтеграції на формування зовнішньої політики Турецької Республіки (2003-2014 рр.) / А. Бойко, О. Машевський // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2016. – № 8. – С. 19-31.

7. Коваль А. П. "Non expetere rasem": мотиви Помпея і Цезаря для війни / А. Коваль // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. – 2017. – 134 (3). – С. 21-25.

8. Коваль А. Свобода і рабство як "цивілізаційні цінності" / А. Коваль // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. – 2018. – 138 (3). – С. 22-25.

9. Ковбасюк С. А. Європейський контекст «українського авангарду»: між мистецтвом та ідеологією / С. А. Ковбасюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. – 2016. – № 130. – С. 35-38.

10. Ковбасюк С. А. Роль політичного чинника у становленні мистецтва українського бароко (друга половина XVII – поч. XVIII ст.) / С. А. Ковбасюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2016. – Вип.1. – Ч. 3. – С. 100-105.

11. Машевський О. Діяльність Британської Ради у країнах Східної та Центральної Європи на початку XXI ст. / О. Машевський // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2018. – № 9. – С. 96-126.

12. Машевський О. Траєкторія геостратегії Російської Федерації: виклики та загрози регіональній та глобальній безпеці. Рецензія. (Олег Кондратенко. Геостратегічний вимір зовнішньої політики Російської Федерації. Монографія) / О. Машевський // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2018. – № 11. – С. 271-275.

13. Машевський О. Науково-методичний семінар на історичному факультеті «Проблеми дослідження та викладання напрямків: американістика та європейські студії» / О. Машевський // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2017. – № 6. – С. 250-253.

14. Машевський О. П. Політика США в Чорноморсько-Середземноморському регіоні в період Першої світової війни / О. Машевський

// Американська історія та політика: науковий журнал. – № 2. – 2016. – С. 118-127.

15. Машевський О. П. Рецензія на монографію А. В. Грубінка «Велика Британія в системі європейської зовнішньої і безпекової політики (1990-2016 рр.) / О. П. Машевський // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2017. – № 8. – С. 306-312.

16. Машевський О. П. Чорноморський вектор політики великих держав (1930-ті – поч. 1990-х рр.) / О. П. Машевський // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. – 2017. – 3 (134). – С. 57-61.

17. Машевський О. Проблема визнання України державами Заходу та становлення дипломатичних відносин у 1917–1919 роках / О. Машевський // Україна Дипломатична. – 2017. – С. 81-90.

18. Машевський О. Традиції та завдання української американістики: «Україна і США: досвід та перспективи співпраці». Друга міжнародна наукова конференція / О. Машевський // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2018. – № 9. – С. 168-180.

19. Машевський О. Форум викладачів та дослідників європейської інтеграції (Міжнародна науково-практична конференція «Європейські інтеграційні процеси у XXI столітті: ключові тенденції, основні виклики та нові можливості» / О. Машевський // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2018. – № 10. – С. 275-282.

20. Машевський О., Ткачук Т. Британсько-французько-радянські переговори 1939 р.: нереалізована спроба створення системи колективної безпеки у Європі / О. Машевський, Т. Ткачук // Європейські історичні студії: науковий журнал. – № 10. – 2018. – С. 15-175.

21. Мінгазутдінова Г. І. The US – Iranian strategic competition in Central Asia / Г. І. Мінгазутдінова // Американська історія та політика. – 2017. – Вип. 3. – С. 84-92.

22. Мінгазутдінова Г. І. Еволюція тибетського питання в зовнішній політиці США та його вплив на американсько-китайські відносини (1949–2018 рр.) / Г. І. Мінгазутдінова // Американська історія та політика. – 2018. – № 5. – С. 72-85.

23. Мінгазутдінова Г. І. Основні напрямки сучасних українсько-болгарських відносин (1991 – 2018 рр.) / Г. І. Мінгазутдінова // Європейські історичні студії. – 2018. – № 10. – С. 116-138.

24. Мінгазутдінова Г. І. Становлення Румунії як країни-члена Північноатлантичного альянсу / Г. І. Мінгазутдінова // Європейські історичні студії. – 2018. – № 11. – С. 170-188.

25. Мінгазутдінова Г. І. Трансформація військової політики та політики безпеки в Європі на тлі «української кризи» 2014 р. / Г. І. Мінгазутдінова // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2017. – Вип. 8. – С. 259-287.

26. Ніколаєва Н. Б. Життєвий шлях репресованого викладача Київського державного університету Лідії Білозір / Н. Б. Ніколаєва // New Achievements of World Science. – Morrisville, N.C.: Lulu Press, 2017. – Р. 12-20.

27. Парахіна М. Б. Геополітичні виклики першого двадцятиріччя після розпаду СРСР: економічний контекст / М. Б. Парахіна // Актуальні проблеми філософії та соціології. – 2017. – Вип. 16. – С. 85-88.

28. Пшеничний Т. Ю. Роль апостольської столиці (Ватикану) у легалізації греко-католицької церкви: історіографічний аспект // Європейські історичні студії. – 2017. – Вип. 7. – С. 84-104.

29. Пшеничний Т. Ю. Українська греко-католицька церква (1939 – 1991 рр.): історіографія. – К.: ФОП Блохін О. А., 2018. – 428 с.

30. Котова С., Стельмах С. «Націоналізм, ксенофобія і толерантність у Східній Європі: витоки, ідеологія, соціальна структура». Міжнародний науковий семінар. 16 жовтня 2018 р. // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2018. – № 11. – С. 276-285. <http://eustudies.history.knu.ua/en/sabina-kotova-sergiy-stelmakh-nationalism-xenophobia-and-tolerance-in-east-europe-origins-ideology-social-structure-international-scientific-seminar-october-16th-2018/>

31. Стельмах С. Українсько-німецький методологічний семінар «Глобальна і транснаціональна історія» / С. Стельмах // Європейські історичні студії. – К., 2017. – № 7. – С. 150-151.

32. Хан Є. Адаптація українського законодавства до європейських норм у процесі входження до спільного європейського освітнього простору / Є. Хан // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2018. – № 10. – С. 29-49.

33. Хан Є. Академічна мобільність як один з пріоритетних напрямків у процесі формування спільного європейського освітнього простору: український досвід співпраці / Є. Хан // Європейські історичні студії. – 2017. – № 8. – С. 82-103.

34. Хан Є. В., Мартинов А. Ю. Європейський Союз – США: трансатлантична угода про свободу торгівлі та інвестицій: історія і сучасність // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2016. – № 3. – С. 20-32.

35. Хан Є. В. Інтеграційні процеси Україна – Європейський Союз: на прикладі співпраці у сфері вищої освіти / Є. В. Хан // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. – 2016. – Вип. 130. – С. 80-84.

36. Хан Є. В. Інтеграція України у європейський простір вищої освіти як складова цивілізаційного вибору / Є. В. Хан // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. – 2016. – Вип. 126. – С. 54-57.

37. Хан Є. Реформування вищої освіти як один з виявів цивілізаційного вибору: досвід України та Росії / Є. Хан // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2016. – № 3. – С. 128-140.

38. Хан Є. Українські студенти у вищих навчальних закладах Європейського Союзу: проблеми та перспективи міжнародних академічних обмінів / Є. Хан // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2018. – № 11. – 2018 – С. 79-98.

39. Хан Є. Участь України у Болонському процесі: 12 років на шляху до європейського освітнього простору / Є. Хан // Європейські історичні студії. –

2017. – № 6. – С. 99-117.

40. Хан Є. Участь України у формуванні єдиного європейського освітнього простору: нормативно-правова база / Є. Хан // Європейські історичні студії: науковий журнал. – 2016. – № 5. – С. 144-154.

References:

1. Baraboj M., Mashevs'kij O. (2018). Prichini ta peredumovi Kvebeks'kih «velikodnih buntiv» na tli mobilizacijnoï krizi v Kanadi v roki Pershoï svitovoi vijni. *Amerikans'ka istoriya ta politika: naukovij zhurnal*, 4, pp. 244 – 253.

2. Baraboj M., Mashevs'kij O. (2017). Istoriya stanovlennya sistemi medichnogo strahuvannya SSHA ta medichna reforma B. Obami. *Amerikans'ka istoriya ta politika: naukovij zhurnal*, 3, pp. 181 – 188.

3. Baraboj M., Mashevs'kij O. (2017). Anglo-kanads'ka istoriografiya genezi franko-kanads'kogo nacionalizmu. *Evropejs'ki istorichni studii: naukovij zhurnal*, 6, pp. 191 – 209.

4. Baraboj M., Mashevs'kij O. (2016). Vitoki franko-kanads'kogo nacionalizmu (XVIII – persha tretina XX st.). *Visnik Kyivs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka. Istoriya*, 130, pp. 35 – 38.

5. Baraboj M., Mashevs'kij O. (2017). Kvebeks'ke nacional'ne pitannya v roki Drugoy svitovoy vijni. *Visnik Kyivs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka. Istoriya*, 1 (132), pp. 28 – 34.

6. Bojko A., Mashevs'kij O. (2016). Vpliv evropejs'koy integracij na formuvannya zovnishn'oy politiki Turec'koï Respubliki (2003-2014 rr.). *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, 8, pp. 19 – 31.

7. Koval' A. P. (2017). "Non expetere pacem": motivi Pompeya i Cezarya dlya vijni. *Visnik Kyivs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka. Istoriya*, 134 (3), pp. 21 – 25.

8. Koval' A. (2018). Svoboda i rabstvo yak "civilizacijni cinnosti". *Visnik Kyivs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka. Istoriya*, 138 (3), pp. 22 – 25.

9. Kovbasyuk S. A. (2016). Evropejs'kij kontekst «ukrayns'kogo avangardu»: mizh mistectvom ta ideologieu. *Visnik Kyivs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka. Istorija*, 130, pp. 35 – 38.
10. Kovbasyuk S. A. (2016). Rol' politichnogo chinnika u stanovlenni mistectva ukrains'kogo baroko (druga polovina XVII – poch. XVIII st.). *Naukovi zapiski Ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universitetu imeni Volodimira Gnatyuka. Seriya: Istorija*, 1. (3), pp. 100 – 105.
11. Mashevs'kyi O. (2018). Diyal'nist' Britans'koy Radi u krainah Skhidnoy ta Central'noy Evropi na pochatku HKHI. *Evropejs'ki istorichni studii: naukovij zhurnal*, 9, pp. 96 – 126.
12. Mashevs'kyi O. (2018). Traektoriya geostrategiy Rosijs'koï Federacii: vikliki ta zagrozi regional'nij ta global'nij bezpeci. Recenziya. (Oleg Kondratenko. Geostrategichnij vimir zovnishn'oy politiki Rosijs'koi Federaciy. Monografiya). *Evropejs'ki istorichni studii: naukovij zhurnal*, 11, pp. 271 – 275.
13. Mashevs'kyi O. (2017). Naukovo-metodichnij seminar na istorichnomu fakul'teti «Problemi doslidzhennya ta vikladannya napryamkiv: amerikanistika ta evropejs'ki studii». *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, 6, pp. 250 – 253.
14. Mashevs'kyi O. P. (2016). Politika SSHA v Chornomors'ko-Seredzemnomors'komu regioni v period Pershoi svitovoi vijni. *Amerikans'ka istoriya ta politika: naukovij zhurnal*, 2, pp. 118 – 127.
15. Mashevs'kyi O. P. (2017). Recenziya na monografiyu A. V. Grubinka «Velika Britaniya v sistemi evropejs'koi zovnishn'oi i bezpekovoï politiki (1990-2016 rr.)». *Evropejs'ki istorichni studii: naukovij zhurnal*, 8, pp. 306 – 312.
16. Mashevs'kyi O. P. (2017). Chornomors'kij vektor politiki velikih derzhav (1930-ti – poch. 1990-h rr.). *Visnik Kyivs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka. Istorija*, 3 (134), pp. 57 – 61.
17. Mashevs'kyi O. (2017). Problema viznannya Ukraini derzhavami Zahodu ta stanovlennya diplomatichnih vidnosin u 1917–1919 rokah. *Ukraina Diplomatichna*, pp. 81 – 90.

18. Mashevs'kyi O. (2018). Tradyciy ta zavdannya ukrains'koi amerikanistiki: «Ukraina i SSHA: dosvid ta perspektivi spivpraci». Druga mizhnarodna naukova konferenciya, *Evropejs'ki istorichni studii: naukovij zhurnal*, 9, pp. 168 – 180.

19. Mashevs'kyi O. (2018). Forum vikladachiv ta doslidnikiv evropejs'koi integraciy. (Mizhnarodna nauково-praktichna konferenciya «Evropejs'ki integracijni procesi u HKHI stolitti: klyuchovi tendencii, osnovni vikliki ta novi mozhливosti. *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, 10, pp. 275 – 282.

20. Mashevs'kyi O., Tkachuk T. (2018). Britans'ko-francuz'ko-radyans'ki peregovori 1939 r.: nerealizovana sprobа stvorennya sistemi kolektivnoi bezpeki u Evropi. *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, 10, pp. 15 – 175.

21. Mingazutdinova G. I. (2017). The US – Iranian strategic competition in Central Asia. *Amerikans'ka istoriya ta politika*, 3, pp. 84 – 92.

22. Mingazutdinova G. I. (2017). Evolyuciya tibets'kogo pitannya v zovnishnij politici SSHA ta jogo vpliv na amerikans'ko-kitajs'ki vidnosini (1949–2018). *Amerikans'ka istoriya ta politika*, 5, pp. 72 – 85.

23. Mingazutdinova G. I. (2018). Osnovni napryamki suchasnih ukrains'ko-bolgars'kih vidnosin (1991 – 2018 rr.). *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, 10, pp. 116 – 138.

24. Mingazutdinova G. I. (2018). Stanovlennya Rumuniy yak kraini-chlena Pivnichnoatlantichnogo al'yansu. *Evropejs'ki storichni studiy: naukovij zhurnal*, 11, pp. 170 – 188.

25. Mingazutdinova G. I. (2017) Transformaciya vijs'kovoї politiki ta politiki bezpeki v Evropi na tli «ukrains'koi krizi» 2014 p. *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, 8, pp. 259 – 287.

26. Nikolaeva N. B. (2017). Zhittevij shlyah represovanogo vikladacha Kyivs'kogo derzhavnogo universitetu Lidiy Bilozir. *New Achievements of World Science*. Morrisville, N.C.: Lulu Press, pp. 12 – 20.

27. Parahina M. B. (2017). Geopolitichni vikliki pershogo dvadcyatirichchya pislya rozpadu SRSR: ekonomichnij kontekst. *Aktual'ni problemi filosofiy ta sociologiy*, 16, pp. 85 – 88.
28. Pshenichnij T. Y. (2017). Rol' apostol'skoi stolici (Vatikanu) u legalizaciyi greko-katolic'koi cerkvi: istoriografichnij aspekt. *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, 7, pp. 84 – 104.
29. Pshenichnij T. Y. (2018). *Ukrains'ka greko-katolic'ka cerkva (1939 – 1991): istoriografiya*. Kyiv: FOP Bloxin O. A.
30. Kotova S., Stel'mah S. (2018). «Nacionalizm, ksenofobiya i tolerantnist' u Skhidnij Evropi: vitoki, ideologiya, social'na struktura». Mizhnarodnij naukovij seminar. 16 zhovtnya 2018. *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, 11, pp. 276 – 285.
31. Stel'mah S. (2017). Ukrains'ko-nimec'kij metodologichnij seminar «Global'na i transnacional'na istoriya». *Evropejs'ki istorichni studiy*, 7, pp. 150 – 151.
32. Han E. (2018). Adaptaciya ukrains'kogo zakonodavstva do evropejs'kih norm u procesi vhodzhennya do spil'nogo evropejs'kogo osvith'ogo prostoru. *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, 10, pp. 29 – 49.
33. Han E. (2017). Akademichna mobil'nist' yak odin z prioritetnih napryamkiv u procesi formuvannya spil'nogo evropejs'kogo osvith'ogo prostoru: ukrains'kij dosvid spivpraci. *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, 8, pp. 82 – 103.
34. Han E., Martinov A. Y. (2016). Evropejs'kij Soyuz – SSHA: transatlantichna ugoda pro svobodu torgivli ta investicij: istoriya i suchasnist. *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, 3, pp. 20 – 32.
35. Han E. (2016). Integracijni procesi Ukraina – Evropejs'kij Soyuz: na prikladi spivpraci u sferi vishchoi osviti. *Visnik Kyivs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka. Istoriya*, 130, pp. 80 – 84.
36. Han E. (2016). Integraciya Ukraini u evropejs'kij prostir vishchoi osviti yak skladova civilizacijnogo viboru. *Visnik Kyivs'kogo nacional'nogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka. Istoriya*, 126, pp. 54 – 57.

37. Han E. (2016). Reformuvannya vishchoi osviti yak odin z viyaviv civilizacijnogo viboru: dosvid Ukraini ta Rosii. *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, pp. 128 – 140.

38. Han E. (2018). Ukrain's'ki studenti u vishchih navchal'nih zakladah Evropejs'kogo Soyuzu: problemi ta perspektivi mizhnarodnih akademichnih obminiv. *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, 11, pp. 79 – 98.

39. Han E. Uchast' Ukrani u Bolons'komu procesi: 12 rokiv na shlyahu do evropejs'kogo osvithn'ogo prostoru. *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, 6, pp. 99 – 117.

40. Han E. (2016). Uchast' Ukraini u formuvanni edinogo evropejs'kogo osvithn'ogo prostoru: normativno-pravova. *Evropejs'ki istorichni studiy: naukovij zhurnal*, 5, pp. 144 – 154.

Andrii Martynov,

Dr. of Science (History), Professor,
Institute of History of Ukraine, NASU

Oleg Mashevskiy,

Dr. of Science (History), Professor,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

Evgen Khan,

Ph.D. (History),
Taras Shevchenko National University of Kyiv

**THE SCIENTIFIC ACHIEVEMENTS OF THE SCIENCE AND RESEARCH
DEPARTMENT OF HISTORY FACULTY OF TARAS SHEVCHENKO
NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV (2016 – 2018)**

The article touches upon the research work of the Science and Research Department of Faculty of History of Taras Shevchenko National University of Kyiv within the framework of developing the scientific theme «Ukraine in the European historic processes: in search of the civilization choice» in 2016 – 2018.

During the research process, a wide range of source materials and innovative methods of research have been utilized to analyze the concepts of the European civilization's evolution and to outline the specifics of Ukraine's civilization belonging during different époques. The moments crucial for the following civilization development of Ukraine have been emphasized upon, the political and etc ideological background of the European choice has been given. The key factors of social and economic development in different époques have been outlined, the social and economic specifics of Ukraine and the historical background of shaping thereof have been analyzed. The article as well investigates the consequences of Ukraine being part of different political entities and the role of Ukrainians in social and economic development of European countries. The impact of the West upon the contemporary processes of transformation and the prospects of the European integration of Ukraine has been delivered. The article explores the role of culture of Ukraine in today's Europe and its evolution given the external and internal factors. The influence of Ukrainian culture on the social development of European countries, in particular, states, which included Ukrainian lands, was analyzed. The cultural interactions of peoples and ethnic groups inhabiting Ukraine have been examined, the religious element of the social transformations has been inspected. The moral, cultural and religious features of people inhabiting different regions have been studied, the possible principles and methods of further strengthening of the Ukrainian political nation and the civil society reinforcement have been researched.

Basic scientific events held by the Science and Research Department of Faculty of History of Taras Shevchenko National University of Kyiv within the framework of developing the scientific theme, i.a. international conferences, scientific and methodic seminars, workshops, panel discussions, expert discussions etc. have been presented.

Key words: *civilization choice, Faculty of History, Taras Shevchenko National University of Kyiv, European Union, Bologna system.*

Надійшла до редколегії 15.03.2019.